

Slovenski dom

Štev. 118.

V Ljubljani, v sredo, 27. maja 1942-XX

Leto VII.

izdajena pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 725

Brillanti vittorie aeree nel cielo di Malta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate com-

unicato:
In Cirenaica vivaci attività esplorative; abbiamo respinto pattuglie avversarie e preso qualche prigioniero.

I nostri aviatori hanno conseguito ulteriori brillanti successi distruggendo in una serie di aspri duelli, senza subire perdite, nove apparecchi inglesi.

Gli obiettivi di Micabba sono stati centrati dai nostri bombardieri i quali attaccati dalla caccia nemica, reagivano abbattendo due »Spitfire«, mentre altri quattro venivano fatti precipitare dai cacciatori di scorta. Tutti i nostri apparecchi quantunque colpiti e con feriti a bordo hanno fatto ritorno alle basi.

Un nostro convoglio è stato attaccato nel Mediterraneo senza alcun successo da mezzi subacquei ed aerei; colpito dalla reazione contraria della unità di scorta, un velivolo britannico precipitava in mare.

Alcune bombe sono state sganciate nella scorsa notte da aeroplani inglesi nei dintorni di Messina, San Raineri e Giardini a Mare: sono segnalati danni di lieve entità e tre feriti fra i militari.

Con i vittoriosi duelli sostenuti eri il secondo gruppo di caccia — comandato dal Ten. Col. Aldo Quarantotti — in una serie di brillanti combattimenti, tutti sostenuti nel cielo di Malta, ha abbattuto dal 10 al 15 maggio 28 velivoli nemici perdendone solo uno.

Vojno poročilo št. 725

Sijajne letalske zmage nad Malto

Uradno vojno poročilo št. 725 pravi:

V Cirenaiki živahno ogledniško delovanje. Odbili smo nasprotnikove patrle ter dobili nekaj ujetnikov.

Naši letalci so dosegli nove sijajne uspehe s tem, da so v vrsti hudih dvobojev brez lastnih izgub strelili devet angleških letal.

Naši bombniki so zadevali cilje v Micabbi. Ko jih je napadla sovražnikova lovsko letalstvo, so odgovorili s tem, da so sestrelili dve letali vrste Spitfire, druge štiri pa so zbili lovci iz spremstva. Vsa naša letala so se vrnila v oporišča, čeprav so bila zadeta in so imela na krovu ranjence.

Na Sredozemskem morju so podmornice in letala napadla naš ladijski sprevod. Neko angleško letalo je tresčilo v morje, ko ga je zadel protiletalski ogenj s spremljevalnih ladij.

Preteklo noč so angleška letala vrgla nekaj bomb na okolico Messine med krajema San Raineri in Giardini a Mare. Poročajo o majhni škodi ter o treh ranjenih med vojaki.

Z večeršnjimi zmagovitimi dvoboji je druga lovška skupina pod poveljstvom podpolkovnika Alda Quarantotti v vrsti sijajnih bojev, katere je vse prestala nad Malto, sestrelila od 10. do 15. maja 28 sovražnikovih letal in od njih izgubila samo eno.

Pred zaključkom bitke pri Harkovu

Uničevalni boji južno od mesta so dosegli višek — Izjalovljeni sovjetski poskusi za umik in nemškega obroča

Hitlerjev glavni stan, 27. maja. Uničevalna bitka južno od Harkova je v popolnem razvoju. Sovražnik je skušal ubežati obkolitvi proti vzhodu, s tem da je zbral vse svoje sile.

Tudi včeraj so se taki poskusi v hudih bojih izjalovili.

Hkrati so napadajoči nemški, romunski in madžarski oddelki z jugovzhoda in severa znatno omejili sovražnikovo svobodno gibanje. Njegove močno stisnjene sile so izpostavljene nenehnim uničujočim udarcem nemškega letalstva.

Severovzhodno od Harkova so bili ponovni sovjetski napadi zavrnjeni.

Na srednjem odseku bojišča so nemške čete po krajevnih napadih zavzele novo ozemlje.

Na severnem odseku bojišča so nemški napadali oddelki imeli uspehe.

V vodah med Islandijo in Severnim rtom so bojna letala v noči na 26. napadla močno zavarovano skupino ladij. 8000 tonska trgovska ladja je bila zadeta, pet drugih pa je bilo poškodovanih po bombah.

V Severni Afriki so močne sile bojnih letal bombardirale vojaške naprave na odseku pri Tobruku.

Položaj na Sredozemskem morju — v luči izjav angleškega admirala

Rim, 27. maja. s. Bivši vrhovni poveljnik angleških pomorskih sil v Sredozemlju admiral Cunningham je predvčeršnjim zastopnikom tiska izjavil, da upa, da bo Anglija premagala sile Osi, kakor hitro bo znala povzeti prave zaključke iz naukov preteklih let. Doslej sta obe nasprotujoči si sili vodili boj medsebojnega uničevanja zvez in oskrbovalnih postojank. — Medtem, ko smo mi skušali iz zraka in z morja napadati oskrbe za Libijo, je sovražnik napadal našo postojanko na Malti in naše sku-

pipe ladij. Navzlic temu pa se nam je posrečilo okreniti naše napadalne sile v Sredozemlju in prišel bo dan, ko se bomo sovražniku lahko postavili po robu z enakimi silami.

Ta jasna izjava o manjvrednosti je v močnem nasprotju z vsemi prejšnjimi izjavami politikov, vojaških veščakov, listov in pa anglosaksonske propagande ter je na zbrane častnike naredila tako mučen vtis, da so se vzdržali slehernega drugega vprašanja.

Vladar na veličastnem obisku po severni Italiji

Kralj in Cesar je v preteklih dneh pregledoval vojaške posadke v nekaterih krajih ob zahodni meji v Cuneu, Alessandriji in Turinu, kjer je odprl razstavo vojnih obrti

Rim, 27. maja. s. V preteklih dneh je Nj. Vel. Kralj in Cesar končal obsežno potovanje po severni Italiji. Ustavil se je po raznih krajih, pregledoval oborožene oddelke, delil odlikovanja ter bil navzoč pri izročanju praporčkov. Vse povsod je bil deležen mogočnih manifestacij prebivalstva, ki mu je prirejalo navdušene in goreče sprejeme, obnavljajoč mu tople izraze svoje vdanosti ter svojega trdnega prepričanja v zanesljivo usodo svoje domovine.

Potovanje se je začelo v San Remu, kamor je vladar prišel 23. maja. Pred njim je prišel tja kr. Vis. knez Piemontski. Sprejeli so ga državni podtajnik za vojno Seuro, armadni poveljnik general Garibaldi, prefekt, zvezni tajnik, župan ter armadni generala Bangale in Zanchieri. Množica pred postajo je z navdušenostjo sprejela vladarja, ki je s knezom Piemontskim in zastopniki oblasti krenil proti Ospredalettom. Slavnostno okraшено mesto mu je priredilo navdušen sprejem. Vladar je tam odlikoval vojaške in polkovne zastave ter se udeležil mimohoda. Nato se je vrnil v San Remo, kjer je bil deležen novih manifestacij, dokler ni odpotoval z vlakom.

Naslednji dan mu je izraze vdanosti ponovil Cuneu, kamor je vladar prišel že zgodaj. Tudi tam ga je sprejel podtajnik za vojno, dav. armadni poveljnik, več generalov in zastopnikov oblasti. Po izkazanih časteh je Kralj v spremstvu poveljnika planinske divizije generala Battistija pregledal strahotno razporejenih oboroženih čet na obširnem trgu. Nato je razdelil odlikovanja hrabrim polkom, ki so se vrnil iz grškega ter jugoslovanskega bojišča. Nato je med nepretrganimi ovacijami krenil na obsežno sprejajališče, ki nosi ime po Nici, kjer so mimo njega korakali v najpopolnejšem redu polki, katere je ljudstvo na gosto obmetavalo s cvetjem. Kralj je za to popolno izvedeno parado pohvalil poveljujočega generala, a nato je med novimi manifestacijami zapustil mesto, kjer je nekaj ur posvetil vojaškemu poveljevanju planinskih čet, ki so ponos obmejne pokrajine, katere je dala in bo še dajala svoj junaški prispevek za zmago.

Popoldne je vladar dopotoval v Alessandrijo, kjer so ga sprejele ogromne množice z manifestacijami za vladarsko hišo in za vojsko. Prisostvoval je mimohodu čet, nato pa med navdušenjem prebivalstva obiskal materinski in otroški dom. Na trgu Goffre je njegov voz obkolila množica fašistovskih delavcev in študentov, ki so izrekli svojo ogromno ljubezen in neskončno vdanost svojemu kralju.

25. maja se je v Turinu nenadno razvedelo o vladarjevem prihodu in mesto se je odlo v zastave, ljudje pa so z vseh ulic in uličic zbirali na trgu pred kraljevim gradom in na trgu Vittorio Veneto. Ogromne manifestacije so sprejele vladarja, ko je prišel s spremstvom na trg in pregledal mogočne oddelke vojske. Pogled na hrabre planinske čete v orožju je množice ganil. Nato je Kralj-vojak v resnem in treznem obredu odlikoval zastave nekaterih polkov s kolajno za vojaško hrabrost. Te zastave bodo v vojaški zgodovini italijanskega ljudstva pričale o legendarnih junaštvih v osvobodilni vojni. Potem so oddelki v popolnem redu in vojaški bojevitosti med navdušenim vzklikanjem zbranih množic korakali mimo ljudstva, nato pa so množice dajale duška čustvom svojega in fašistovskega Turina do Kralja in do kneza Piemontskega, do Duceja in do vojske. Vladar in knez sta se večkrat pokazala na balkonu kraljeve palače, množica pa ju je pozdravljala z vzklikom »Vincete!«

Popoldne je vladar v navzočnosti krajevnih oblasti odprl razstavo vojaške obrti. Na razstavi so dela, ki so jih v izvenslužbenem času naredili vojski po vseh krajih Italije. Načelnik propagandnega oddelka pri IV. armadi podpolkovnik Marticani je pred Kraljem pojasnjeval pomen in cilj

te obrti, katere značaj je izražen v stavku »kadar se ne bojujemo, pa delamo!«

Vladar je nato pazljivo obiskal zanimivo razstavo. Pred odhodom se je blagohotno razgovarjal s prireditelji ter obrtniki v uniformah. Pred tem je Kralj obiskal še 14. razstavo medpokrajinskega fašistovskega sindikata lepih umetnosti ter stoto razstavo družbe za pospeševanje lepih umetnosti. Med temi obiski mu je ob vožnji po turinskih ulicah prebivalstvo nepretrgano prirejalo veličastne manifestacije.

Sprejemi pri Duceju

Rim, 27. maja. s. Duce je sprejel generala Pirzija Birollija, ki mu je poročal o položaju v Crni gori. Položaj tam se začelja približevati stalnosti.

Duce je sprejel časnika Giovanni A. N. salda, s katerim se je razgovarjal o vprašanjih časnikaškega in političnega značaja.

Duce je sprejel maestra Franca Ferrara, ki odhaja v Budimpešto dirigirat vrsto koncertov.

Vesti 27. maja

Nemci uporabljajo v bitki pri Harkovu novo vrsto letala, ki ga imenujejo »leteči protitankovski top«. Ta letala imajo močan oklep in po en protitankovski top, za katerega uporabljajo posebno vrsto streliva. To lahko prebije tudi oklep največjih sovjetskih tankov.

V Moskvi so na zborovanju vodilnih Judov iz sovjetske Rusije poslali vsem Judom sveta navdušen oklic, da naj v vseh državah in na vseh bojiščih sodelujejo v boju proti Osi in naj pomagajo rdečim armadam streti Nemčijo. Avstralska policija je odkrila obsežno zaroto proti vladi, poročajo iz Buenos Airesa.

Predsednik turške republike, İsmet İnönü, je povabil turško mladino, naj se ogiba slehernih osebnih političnih gibanj in naj ne verjame tistim, ki jo hočejo brezvestno napeljati v dejanja, ki so škodljiva državi.

Nemški kmetijski stroji in orodje za zasedene ruske pokrajine

Berlin, 27. maja. s. Da bi dali poljedelstvu v ruskih zasedenih pokrajinah sodobne kmetijske stroje in da bi popravili škodo, ki so jo boljševiki povzročili pri teh važnih delovnih pripravah, so zadnje čase poslali Nemci v te kraje veliko kmetijskih strojev in orodja. Navzlic težavam, ki jih povzroča vojno stanje, so bili stroji in orodje izdelani v rekordnem času. Samo v mesecu aprilu so prepeljali v vzhodne pokrajine nad 1500 kmetijskih instrumentov, razen tega so poslali tja že 93.000 raznih plugov ter znatno število vlačilcev in drugih kmetijskih strojev ter nadomestnih delov. Večino tega orodja so uporabljali že pri spomladanskih delih. Pošiljatelj bodo nadaljevali ter razdeljevali orodje na razne predele zasedene ozemlja.

Potrđitev smrtne obsodbe zoper angleške in jugoslovanske vohune v Bolgariji

Sofija, 27. maja. s. Kasacijsko sodišče v Sofiji je včeraj potrdilo 11 smrtnih obsodb, ki jih je pred časom izrekel posebno sodišče zoper dr. Dimitrova, angleškega državljana Normana Dawisa, tiskovnega odposlanca pri bivšem angleškem poslanstvu v Sofiji, Srba Dušana Petkovića, tiskovnega odposlanca pri bivšem jugoslovanskem poslanstvu v Sofiji ter tri druge srbske uradnike pri bivšem jugoslovanskem diplomatskem zastopništvu v Sofiji in pet Bolgarov. Vsi so krivi, da so vohunili ter organizirali atentate v Bolgariji. Kasacijsko sodišče je obsodbo spremenilo v toliko, da krivi Angleža Normana Dawisa ne le sodelovanja, temveč kot glavnega pobudnika in organizatorja vseh zločinskih akcij.

Izjave generala Stillwella o zavezniških težavah v Burmi

Bangkok, 26. maja. s. Ameriški general Stillwell, ki poveljuje kitajskim četam v Burmi, se trenutno nahaja v Novem Delhiju na razgovorih z generalom Wavellom. V izjavah za časopise, je ameriški general rekel, da je Burma s stališča zavezniških koristi življenjsko važen prostor, skozi kateri vodijo zvezde do Kitajske in je zato vreden vseh naporov. Rekel je, da se 5. in 6. kitajska armada še naprej borita, ne da bi pri tem navedel kje in v kakšnih okoliščinah. Rekel je tudi, da nima namena prikrivati resnice in priznal, da so Angleži in Kitajci doživeli v Burmi same poraze. Če bi se zavezniškom posrečilo dobiti nova ojačenja, je dejal general Stillwell, potem bi se jim posrečilo položaj izboljšati. Pritoževal se je, da ni imel na razpolago večjega števila letalstva. V času vseh bojev smo bili izročeni na milost in nemilost napadom japonskega letalstva. Za kitajske vojaške je dejal, da so dobri bojevniki in imajo tudi dobre poveljnike, izrazil pa je priznanje tudi za vojaške odlike Japoncev, ki znajo ob silno skromnih sredstvih živeti in znajo prezirati tudi smrt. General Stillwell je svojo izjavo končal rekoč, da je ponovna osvojitve Burme v vsakem pogledu težka operacija, katere pa ne bo mogoče izvesti, ne da bi poprej v celoti preuredili in vzporedili vse zavezniške sile.

Daljnosežna izjava vodstva fašistovske stranke Brezpogojno izpolnjevanje nalog, ki jih fašistom nalaga vojna Vsa skrb za mladino

Rim, 27. maja. s. Vodstvo fašistovske stranke je v Beneški palači včeraj imelo pod Ducejevim predsedstvom drugo sejo. Z vzklikom so sprejeli naslednjo izjavo:

»Vodstvo Narodne fašistovske stranke po prvih sejah, ki jim je predsedoval Duce znova ponavlja, da je z ozirom na pravila, glavna naloga stranke obramba in ojačenje fašistovske revolucije, organizacija in politična vzgoja italijanskega naroda po glavnih stebrih fašistovskega nauka, ki zahtevajo večjo politično, moralno in socialno zavednost v miru, zlasti pa v vojni. Fašisti, ki imajo prednost, da so ustvarjalci in nosilci revolucionarne resnice fašizma, morajo z vzgledom dokazovati, da imajo pravico in torej tudi dolžnost, da to nalogo izpolnjujejo. Vse ustanove, ki jih je režim ustvaril na kateremkoli področju, morajo služiti kot orodje za postopno in celotnostno politično vzgojo italijanskega naroda.

Zaradi tega je vodstvo fašistovske stranke sklenilo povabiti posamezne zveze, naj izvedejo strog izbor med navadnimi člani stranke, da odstranijo iz nje vse tiste, ki iz kakršnegakoli razloga ne zaslužijo več časti, da bi se borili pod liktorskimi zastavami, posvečenimi po žrtvi in krvi tisočev tovarišev.

Vodstvo stranke znova ponavlja, da predstavlja organizacija GIL, ki jo je ustanovil in hotel Duce, poglavito orodje za vzgojo italijanskega naroda. Zaradi tega mora stranka GIL-u posvečati največjo skrb. Tudi tu mora načelo o kakovosti in o izboru odločati pred načelom količine in golega števila.

V mladih tovariših pod orožjem: študentih, kmetih, delavcih, ki so se borili in se še bore, pozdravlja vodstvo stranke junaški izraz mladine iz fašistovske dobe ter povišuje odpor »mladih fašistov pri Bir el Gobiju v posvetitev in v simbol tistega kar utrjuje vero v fašizem.«

Vodstvo stranke je docela prepričano, da bodo mladi, ki so vredni tega imena, obranili in branili vrednote, ki jih je ustvarila revolucija črnih eraj se k krvi skvadrima in s stvaritvami režima, ter jih izročali svojim naslednikom. Te vrednote so: brezpogojna vdanost domovini, ponos nad našim plemenom in nad našo zgodovino, zaveznost disciplina ter najresnejše udeleževanje na vseh področjih, ljubezen do boja ter navajenost na nevarnosti, pogum ter čut za resnico, nesebičnost pri poveljstvenih poslih, točna ločitev med svetlim in vsakdanjim, izbrana lojalnost v osebnih odnosih.

Tajnik stranke je po Ducejevem nalogu odločil, da fašisti, ki so na javnih ali politično pomembnih mestih, ne morejo brez dovoljenja stranke sprejemati ali ohraniti stalnih ali začasnih upravnih mest, bodisi rednih ali izrednih, do katerih nimajo pravice zaradi svojih javnih funkcij. Gre za mesta, ki so v zvezi z upravo, zastopstvom in nadzorstvom javnih naprav v najširšem smislu in vseh vrst, zasebnih podjetij in ustanov, civilnih in trgovskih družb vseh vrst, konzorcijev, sindikatov ter drugih gospodarskih in tehničnih organizacij.

Tajnik stranke bo v sporazumu z notranjim, pravosodnim, finančnim in korporacijskim ministrom določil, katere so tiste javne ter politično pomembne službe in funkcije, za katere je potrebno imeti privoljenje fašistične stranke, če hoče imeti prejeti ali ohraniti stalna ali začasna upravna, zastopstvena ali nadzorstvena mesta pri omenjenih javnih ali zasebnih ustanovah.

Vodstvo stranke je sklenilo, da bo v letu 1942-43 XXI GIL organizirala šolsko prehrano za vse učence osnovnih šol brez razlike na družabni položaj.

Prihodnja seja vodstva stranke bo v Beneški palači 19. junija ob 17 pod Ducejevim predsedstvom.

V Nemčiji ni več govora o brezposelnosti, pač pa o številnih prostih mestih, je povedal ministerialni svetnik dr. Beisiegel. Delovni uradi so razpolagali konec marca letos z 2 milijona prostih mest, medtem ko je bilo v začetku leta prostih samo 1,5 milijona mest.

Japonske čete so 17. maja izkrcale na filipinskem otoku Busuanga, pregnale Filipince in osvobodile 102 Japonca, ki so bili tam zaprti od 10. decembra.

V Tokiju so uvedli preiskavo proti nekaterim tujcem in Japoncem, ki so osumljeni, da so vohunili v korist kominterne. Oblasti so zaprele tudi poslanca Kena Inukija, pri katerem so našli nedovoljene epise.

Dve novi žrtvi komunističnega terorja

Ubila sta bila včeraj v Ljubljani vseučiliški profesor dr. Ehrlich in akademik Viktor Rojic

Ljubljana, 27. maja.

Včeraj dopoldne so prebivalci bratovske krvi k svojim neštevilnim zločinom nad našim ljudstvom dodali še dva zločina. Ubila sta bila vseučiliški profesor dr. Lambert Ehrlich in akademik jurist Viktor Rojic. Grozen zločin je pretresel vsakogar, ki mu je ljudstva še mar in v njem še tli vsaj iskrica vesti in poštenja. Vseučiliška profesorja dr. Lamberta Ehrlicha je Ljubljana dobro poznala, še bolj pa akademika mladina, ki ji je bil pokojnik ne le duhovni vodja in dušni pastir, pač pa tudi vodnik in velik dobrotin. Njegovo dobrotno srce ni poznalo ozkosti. Ljubljano je imel za akademika iz svoje najbližje okolice, kakor tudi za tistega, ki ga je poprosil za podporo in je bil dobrote resnično potreben.

Dr. Ehrlich je prišel na bogoslovno fakulteto ljubljanskega vseučilišča l. 1922. in zasedel stolico za etnologijo in primerjalno veroučitev. Za to svojo stroko se je temeljito pripravil na dolgotrajnih študijah v tujini. Bogoslovje je študiral v Innsbrucku, svojo stroko pa v Parizu in Oxfordu. Prve znanstvene izdelke je objavil v angleščini in nemščini. Ko je prišel v Ljubljano, se je oprijel še drugega dela: posegel je v plemeniti delom tudi v delovanje akademskih društev in zastavljal vse svoje sile, da se je vse strnilo v borbo proti brezbožnemu komunizmu in njegovemu pogubnemu razkrajalnemu vplivu. Ehrlich je bil preprost mož silne pobožnosti in velike plemenitosti in resnično neumoren ljubitelj mladine. Mož ni nikoli iskal plačila in nagrade za svoje delo: odlikovala ga je požrtvovanost in plemenitost, kakor jo redko srečujemo. Svojo mladino je vzgajal za bojvne trdnje vere in služabnike svojega ljudstva tako, kakor je pač sam iz vse globine svoje duše ljubil svojo rodno grudo in svoj mali narod od takrat pa prav vse do svojega poslednjega diha, ko so mu komunistični morilci s krogami pokončili življenje, da so spravili s poti idealista, ki ni maral služiti grdim in mračnim namenom mednarodnega brezboštva in se odpovedati ljubezni do tistih idealov, katere je naše ljudstvo v dobrih duhovnikih zmerom visoko čislalo in cenilo.

Umor dr. Ehrlicha je zverinsko dejanje, ki ga ni mogoče opravičiti s prav nobenimi zlaganimi in zlobnimi izmišljotinami, kakor jih sicer komunisti natvezijo za sleherni svoj umor. Neizpodbitno dejstvo je, da je bil zločin premišljeno in namerno ukazan in z enako hladnostjo in drznostjo, kakršne so zmogli le poklicni zločinci, tudi izvršen. Padla je nedolžna žrtev, kakor že več pred njim. Naše ljudstvo ve, kdo nosi vso težo odgovornosti za ta vnebovpijoči greh. Kdor prozornih naklepov komunistov doslej še ni spregledal, jih mora sedaj: brezbožniro hočejo izkoreniniti vse, kar je zvesto svojemu rodu in kar noče slišati o internacionalizmu, boljševizmu, skrajnemu barbarizmu in vsem podobnim spakam, ki se skrivajo za organiziranim komunizmom, zakrinkanim za lahkoverneže z blesteviti gesli osvobodilnega gibanja. Spočetniki grdih zločinov ne bodo oprali s sebe krvavega madeža, ljudska volja jih bo pozvala na odgovor in kaznovala, kakor zaslužijo!

Pokojnik se je rodil l. 1878. v Camporossu v Kanalski dolini. Gimnazijo je študiral v Celovcu, bogoslovje pa v jezuitskem zavodu »Canisianum« v Innsbrucku. Kaplavoval je v Bečljaku, nakar je postal škofijski kaplan, pozneje pa škofov tajnik. Po končani svetovni vojni se je udeležil mirovne konference v Parizu. Tam je ostal še dve leti in poglabljal svoje strokovno znanje. Naslednji dve leti je bil na študijah Oxfordu, l. 1922. pa je prišel v Ljubljano na vseučilišče. Tu je razvil vse svoje sposobnosti in načrte. Bil je neumoren delavec, pravi dušni pastir akademskih mladine. Zmerom je podpiral Družbo sv. Mohorja, širil misijonsko misel in prirejal iz svoje stroke številna predavanja po deželi. Bil je hrabri bojovnik sv. Cerkve, ne-

ustrašen v boju, pa popustljiv do nasprotnika, ki je imel zanj vedno prijazno srce in radodarnost. Vsak dan je maselval svojim akademikom v Cirilovem domu. Tudi včeraj je storil tako. Ko je odhajal v družbi akademika Rojice, sta ga morilca počakala in ga ubila. Večni Sodnik mu bo odmeril plačilo: takšno kakor ga je zaslužil kot zvesti sin katoliške Cerkve in zvesti vojak svojega ljudstva. Ne bo mu težko stopiti pred Njega, saj je dobrote delil na vse strani in iz njih ni delal kapitala. Umrli je kot siromak. Vsi, ki so ga poznali, pa se bodo njegove plemenite osebnosti vedno spominjali.

† Viktor Rojic

Druga žrtev, ki je včeraj padla ob profesorju dr. Ehrlichu, je bil akademik Viktor Rojic. Pastir je moral fant, ki je bil zmerom skromen in pوهlen. Nikdar se ni silil v ospredje. V revščini in bedi se je pretolkel skozi vse študije. Rodil se je pred 34 leti v Zaloščah. V Travniku je študiral gimnazijo, potem pa stopil v jezuitski red. Bil je preslabotnega zdravia, da bi vzdržal vse trdote redovniškega življenja. Pogosto je moral zato prekiniti študije, dokler ni nazadnje opustil misel na duhovski poklic in se vpisal na pravno fakulteto ljubljanskega vseučilišča. Pridržil se je mladini okrog pokojnega dr. Ehrlicha in zato mu je morilec tudi pretrgal nit življenja. Bodi mu ohranjen časten spomin, Bog pa mu naj nakloni plačilo za zvestobo in vdanost, s katero mu je služil!

Naj počiva v miru!

Prvi kino in prvi avtotaksi v Ljubljani

Ljubljana, 27. maja.

Ze mnogokrat se je pisalo, sukali so se po kavarnah in gostilnah pogovori o vprašanju, kdaj je bil ustanovljen prvi kino v Ljubljani in sploh, kdaj je Ljubljanci prvič videli kinopredstave. Starejši ljubljanci vedo med drugim povedati, da so bili v mladostnih letih deležni prve kinopredstave takole okoli leta 1890. Mogoče še nekoliko let nazaj. V Ljubljano je prišlo poltisoč kinopredstave, ki je postavilo svoj veliki šotor na sedanjem Krekovem trgu, takrat med preprostim ljudstvom »Jamarski place« imenovanim. To kinopredstave, ki je bilo priprosto organizirano, so takrat ljubljanci v trumah obiskovali in se kar trgali za vstopnice. Film je predstavljaval Napoleonovo slavo in njega padec. Na platno so bile vržene tudi nekatere Napoleonove bitke. Grmenje topov pa so na ta način posnemali, da je podjetje najelo nekatere barabce, ki so zadaj za kinoparatom tolkle ob velike plohe in kadi.

Prvi kino v modernem smislu besede je bil v Ljubljani ustanovljen že leta 1907., ne pa 1912., kakor so nekateri pomotoma trdili. Prvi kino je bil nameščen na vogalu nove hiše št. 1 v Tavčarjevi ulici in tedanje Dunajske ceste. Kino je zavzemal vogalni prostor, kjer je sedaj prodajalna trgovca Preloga. Hišo je po l. 1900 sezidal podjetni Poležan Anton Deghenghi. Ta je bil majhen mož, toda sila podjeten in dober finančnik. Med ljubljanci je v letih od 1900 do 1914 veljal kot eden najboljših finančnikov in gospodarstvenikov, da se tako izrazimo v moderni gospodarstveni slovenščini. Imel je več hiš v Ljubljani, udeležen je bil s svojim kapitalom pri raznih ljubljanskih podjetjih, kupil je več hiš, tako veliki Kolizej, o katerem so že pred štiridesetimi leti ljubljanci govorili, da ima več prebivalcev kakor pa Višnja gora, dalje, je kupil Maličovo hišo, kjer je sedaj Bat'ina palača. Pri Maliču je bilo veliko shajališče mnogih tovarnikov in voznikov.

Prvi kino, ki je začel poslovati l. 1907., so ustanovili: Tržčan Dragotin Vechiet, zlatar in urar, ki je dal iniciativo za kino, kot strokovnjak italijanski državljani Carlo Ciani in kot finančnik Anton Deghenghi. Tej družbi se je pozneje priključil še gospod Počkar.

V omenjeni hiši pa je prvi kino ostal le eno leto. Prostor so bili namreč neprimkladni in niso odgovarjali požarnovarnostnim predpisom. Ze leta 1908. se je kino preselil v nekdanji Maličev hotel, last Deghenghija, in je tam ostal leta in leta, do časa, ko so staro poslopje podrl in začeli zidati sedanjo Bat'ovo palačo.

Velikanski je bil sprva naval v ta kino. Velika radovednost je gnala mlade in stare, moške in ženske k predstavam. Bile so poceni. Prve vrste so bile po 10 vinarjev, najboljše prostori po 1 krono. Kmalu pa so se ljubljanci teh kinopredstav naveličali, saj je znano, da se ljudje v Ljubljani kmalu naveličajo in najedo kake novotarje. Zato se je že nekaj let družba razdrila in razšla. In l. 1912. je g. Kokalj podjetje prevzel proti primerni visoki odškodnini. Kupčija je bila dobra. L. 1914. je izbruhnila prva svetovna vojna. Med vojno je kino »Ideal« bil naravnost oblegan in podjetje je bujno napredovalo, ne toliko zaradi klasičnih filmov, kakor zaradi raznih taktirnih šlagerjev. Mnogi z bojišča prihajajoči in polne denarice imajoči vojaki

V treh vrstah...

Koroški gauleiter je bil te dni na obisku pri mežinskih rudarjih. Bil je s svojim spremstvom tudi v rudniku, kjer so mu razložili, kako je prejšnja angleška uprava izkoriščala rudnik. Ob slovesu je gauleiter nagovoril rudarje in jih pozival, naj tudi oni po svojih močeh doprinejso svoje k nemški zmagi.

19. in 20. t. m. so bili na zasedanju povabljeni krajevni voditelji ptujskega okrožja. Razgovarjali so se posebno o vprašanju zaščitenec, o uradnih zborovanjih, o športnih in otroških igriščih in še o nekaterih manj pomembnih rečeh. Okrožni vodja jim je ob koncu govoril o sedanjem stanju v Nemčiji.

V Mariboru oddajajo mleko strankam le od 7 do 9 zjutraj. Gospodinjam so naročili, da morajo mleko takoj prekuhati in tako preprečiti zasirjenje, ki v vročih dneh kaj rado nastopi.

Za otroke in mladoletnike bodo v kratkem v Mariboru razdelili izvestno količino zelenjadnih konzerv. O razdelitvi teh konzerv je bil izdan natančen razpored.

V gornjegrajski otroški vrtci se je dozdaj javilo 42 otrok. Otroški vrtci imajo svoje prostore v gradu.

V Ptuju so se zbrali na posvet gozdarji in gozdni revirni nadzorniki. Višji gozdar je spregovoril nekaj besed o gozdni upravi in posebno o pomenu gozdov v vojnem času. Po zborovanju so si gozdarji ogledali ptujske mestne zanimivosti, nakar so imeli zvečer skupno večerjo.

Na binkoštni ponedeljek so imeli v Ptuju sestanek bojovniki iz zadnje svetovne vojne. Sestanke so bile na sestanku povabljene vse vojne vdove iz ptujskega okraja. Sestanek je sklicala Domovinska zveza.

Novice iz Oržave

Kongres vojnih kirurgov. V nedeljo se je v Rimu, v dvorani Julia Cezarja na Kapitolu, začel kongres italijanskih vojnih kirurgov. Priredilo ga je vojno ministertvo, sodelujejo pa vsi vojaški zdravniki, kakor tudi vidnejši kirurški strokovnjaki iz vseh večjih klinik in bolnišnic. Govorili bodo o načinih zdravljenja v prejšnji kakor tudi v sedanjih vojni. Razen tega bodo sodelovali tudi zdravniki iz Nemčije, Romunije, Bolgarije, Hrvaške, Španije in Albanije. Dognanja, do katerih bodo prišli, bodo takoj porabili za zdravstveno zaščito vojakov, ki so na bojiščih.

S kolesom padel v globok prepad. Alpski kapitan Filippo Bosio se je na kolesu peljal iz službe proti Aosti. Po nesrečnem naključju je mož, ki je vozil tik ob cestnem robu, zadel s kolesom ob občestni mejnik, nakar se je prevrnil in s kolesom vred padel po pečini v globino 80 metrov. Dva potnika, ki sta bila tedaj slučajno priči nesreče, sta mu takoj prikočila na pomoč, toda našla sta ga preveč pobilega, da bi bilo mogoče upati na ozdravljenje. Preden so ga prepeljali v bolnišnico, je že izdihnil.

Pripravlja se nov zakon o državnih monopolih. Rimski listi poročajo, da izdeluje posebna komisija nove predpise o državnih monopolih. Delo je skoraj končano in ima štiri dele: o monopolu soli, o monopolu tobaka, o prekrških in kaznih in zadnji del, ki govori o splošnih navodilih. Ureditev teh zakonov je bila potrebna, da se zakonski predpisi poenostavijo in da se odstranijo vse nejasnosti v tolmačenjih. Pač pa bodo precej povišane kazni za prestopke proti monopolnim predpisom.

Padel pod kolesje vlaka, ki mu je odrezalo obe nogi. Huda nesreča je zadela železničarja Agostinija iz Padove. Mož je imel nalogo, k tovrstnemu vlaku priklopiti nekaj vagonov. Med premikanjem pa je padel pod kolesje, ki mu je odrezalo obe nogi. Ostali železničarji so mu takoj nudili pomoč in ga dali prepeljati v bolnišnico. Tam so mu morali dati transfuzijo krvi, pa navzlic temu ni dosti upanja, da bi okrevl.

Kardinalski kolegij šteje še 50 članov. S smrtjo francoskega kardinala Baudrillarta se je število kardinalov zmanjšalo na 50. Od teh je 29 Italijanov, 4 Francozi, trije Nemci, dva Španci, dva Severnoamerikanca, po eden pa iz Anglije, Argentine, Belgije, bivše Poljske, Madžarske, Portugalske, Irske, Kanade in Brazilije, eden pa je Vzhodnjak. Kakor poudarjajo vatikanski krogi, pač nima namena izpopolniti praznih kardinalskih mest, čeravno se je kardinalski zbor zmanjšal skoraj za tretjino. Sedanje izredne razmere ne dovoljujejo novih imenovanj, pač pa bo sv. Oče po končani vojni na prvem velikem tajnem konzistoriju imenoval toliko kardinalov, da bo večina praznih stolic zasedena. Nikdar pa papež ne da zasedi vseh stolic, da ima za vsak izreden primer vedno prosto kakšno kardinalsko mesto.

Bik ga je pobedel. 78 letni pastir Giovanni Gianbattista iz Norcie je gnil večjo čredo govedi k napajališču. Med potjo pa je bik nenadoma zbežal in naskočil pastirja. Stari pastir se je sicer spretno umikal, toda srdita žival ga je vendarle podrla na tla in ga nabodla na rog. Gianbattista je obležal težko ranjen, po prevozu v bolnišnico pa je umrl. Bik mu je bil razmesaril vsa desna stran prsnega koša.

Porod na letališču. V bližini nekega letališča je stala na samem bajtica, v kateri je bivala družina ribiča Serafinija. Vojaki, ki so bili v bližini bajte na patrli, so zaslišali klice na pomoč in prihiti z avtomobili. Ribičeva žena jim je povedala, da se je približala ura poroda in jih prosila, naj posežejo v letališča pomoč. Povelniki letališča je takoj poslal avtomobil in zdravnika, toda komaj so prispeli do letališča, je zdravnik spoznal, da porodnica ne sme tvegati vožnje do najbližje bolnišnice. V letališčnih prostorih za hitro pomoč, je bila potem rojena deklica, kateri sta bila za botra povelniki in žena nekega častnika. Vsi člani posadke pa so zbrali večji denarni znesek in ga dali otroku za doto.

Ijeno s kakšnim modernim orodjem, na primer s kompresorjem, ki smo ga že velikokrat videli pri takem delu. Čez nekaj dni bo tudi kladivarjem uspelo, da bodo končali začeto delo. Tako bo Šubičeva ulica odprta za promet. Za zdaj se pešci zelo radi poslužujejo nove ceste. Tudi prehod iz Šubičeve v Beethovno ulico je urejen in izročen svojemu namenu. Ko bo odstranjen tudi omenjeni hodnik, bomo dobili najnovejšo moderno pot, ki bo vezala sredino mesta z zelenim Tivoliem in Rožnikom.

Opera pripravlja delo F. in L. Riccija »Krišpin in Botra«, ki doslej v Ljubljani še ni bilo izvajano. Opero bo dirigiral Anton Nefat, zvezil jo bo Robert Primožič, ki bo pel tudi naslovno partijo Krišpina.

Prva letošnja uprizoritev Shakespearejeve tragedije »Romeo in Julija« bo v soboto za red Premierski. Delo je imelo lani v dr. Kreftovih režiji izreden uspeh, h kateremu je veliko pripomogla originalna inscenacija inž. E. Franza. Naslovni vlogi bosta kreirala tudi letos Vida Juvanov in Slavko Jan.

Zamude potniških vlakov pri odhodu s postaje Ljubljana

S postaje Ljubljana odhajajo potniški vlaki čisto zamujeni, ker se pred vstopom potnikov v vlake vrši pregled potnih dokumentov. Potniki prihajajo k vlakom tako pozno, da se ta pregled ne more izvršiti pravočasno, da bi potniški vlaki lahko brez zamud odpeljali iz izhodne postaje.

V bodoče potniški vlaki ne bodo več čakali na pregled potnih listov, ampak odpeljali vnozdredno ne glede na to, ali je bil pregled izvršen ali ne.

Zato opozarjamo potujoče občinstvo v njihovem lastnem interesu, da prihajajo takisto pravočasno na postajo, da bodo njihovi potni listi pregledani še pred voznorednim odhodom vlaka.

ROMAN

Naslednje jutro je bil poklican v mr. Froyantovo hišo. Tam ga je že čakal Derrick Yale. Kljub njunim dobrim prijateljskim odnosom se je lov na Rdeči krog razvil v dvojni med tema tako različnima osebnostima. Ze javna tajnost je bila, da je bila Parrova skrajšanje pogube bolj kriva nadnaravna zmoglost njegovega neslužbenega tovariša kot pa neprestano udejstvovanje Rdečega kroga.

Da mu ne bi delali krivice, moramo priznati, da se je Derrick Yale na vse mogoče načine trudil, da bi to mnenje spodenel. Toda mnenje je ostalo. Kljub temu, da je bil Froyant velik skopuh, in da je prav tako dobro vedel za Yalovo visoko ceno, ga je takoj potem, ko je dobil grozljivo pismo, poklical k sebi in se izročil v njegovo varstvo. Njegovo zaupanje v policijo je namreč že zdavnaj splahnelo in si ni niti najmanj prizadeval, da bi ta svoj skeptičizem prikrival.

»Mr. Froyant se je odločil, da bo plačal.« Te besede so veljale inspektorju v pozdrav.

»No, seveda, gotovo bom plačal,« je izbruhnil Froyant.

V teh zadnjih dneh se je postaral kar za deset let, si je mislil Parr. Njegov obraz je bil bolj blede in bolj upadel kakor kdaj koli prej. Človeku se je zdelo, da je kar vase zlezal.

»Če glavni policijski stan dovoljuje tej hudičevi tolpi, da ogražna poštene mešane in jim ne more braniti njihovega življenja, ali jim preostane potem kaj drugega, kakor da plačajo zahtevane vsote? Moj prijatelj Pindle je bil prejel prav tako grozljivo svarilo in je tudi plačal zahtevano vsoto. Jaz tega ne morem več prenašati, to je vse skupaj že od sila.«

Froyant je hodil gor in dol po knjižnici in se pri tem vedel, kot bi bil izgubil pamet.

»Mr. Froyant bo plačal,« je dejal Derrick Yale počasi. »Toda mislim, da se je tokrat Rdeči krog nekoliko preveč predrznil.«

»Kaj mislite s tem reči?« je vprašal Parr.

»Ali imate pismo, gospod?« je vprašal Yale. Froyant je divje potegnil neki predal in ga odprl. Iz njega je vzel pismo, ki ga je vrzel z vso silo na svoj pisalnik.

»Kdaj pa je to prišlo?« je vprašal Parr in vzel v roke pismo, na katerem je bil videti rdeči krog.

»Z današnjo jutranjo pošto sem ga dobil.« Parr je prebral, kar je bilo napisano v sredini kroga:

»Po denar bomo prišli v Yalov urad v petek popoldne ob pol štiri. Bankovci ne smejo biti v serijah. Če ne bomo dobili denarja, boste umrli še isto noč.«

Inspektor je trikrat prebral to kratko svarilo, potem pa je vzdihnil:

»No, to poenostavlja vso stvar,« je dejal. »Prav gotovo ne bodo prišli — — —«

»Jaz pa mislim, da bodo prišli,« je dejal Yale mirno. »Toda pripravljem bom za sprejem in rad bi videl, da bi mi bili tudi vi pri rokah, mr. Parr.«

»Kar brez skrbi bodite, da bom čisto gotovo pri rokah,« je odvrnil inspektor hladnokrvno, »za noben denar se ne bi odrekel tej priložnosti. Mnenja pa sem še vedno, da le ne bodo prišli.«

»Kar se tega tiče, se pa z vami ne strinjam,« je dejal Yale. »Kdorkoli je glavni vodja Rdečega kroga, naj si bo ženska ali pa mož, temu res ne primanjkuje poguma. In pa istočasno,« Yale je znižal svoj glas, »se boste srečali v mojem uradu s staro znanko.«

Parr se je naglo obrnil in sumljivo premetril detektiva. Razvidel je, da se očito zabava.

»Drummondove?« je vprašal Yale je potrdil.

»Ali jo boste zaposlili?«

»Talijska Drummondova me zelo zanima in mnenja sem, da bo vprav ona mnogo pripomogla k razrešitvi skrivnosti.«

V tem trenutku se jima je pridružil Froyant, Yale in Parr sta previdno menjala svoj pogovor.

XX. poglavje.

Ključ za hišo ob reki.

V četrtek zjutraj.

Domenili so se, da naj Froyant dvigne potrebni denar. Yale bi se nato oglašil pri Froyantu, da bi prevzel denar, potem pa bi se vrnil v svoj urad, kjer bi ga že pričakoval, da pravočasno ukrene vse potrebno za obiskovalcev sprejem.

Mr. Parrova pot v glavni stan je vodila mimo velike hiše, v kateri je živel v osamelosti Jack Beardmore.

Dogodki, ki so se pripetili v teh zadnjih tednih so mladenci povzročili velike skrbi in nenavadno se je spremenil. Iz mladeniča je nenadoma postal mož, razumen in uravnotežen. Podedoval je po očetu ogromno bogastvo, toda to bogastvo ga ni osrečilo in je vplival nanj čisto drugače kot bi kdo mislil in pričakoval. Izgubil je skoraj vse zanimanje za življenje. Samo Talijska Drummondova mu ni bilo mogoče pozabiti. Bolj ko si je prizadeval, da se je ne bi spominjal, bolj mu je silila pred oči. Njen obraz mu je bil vedno pred očmi, podnevi in ponoči. Sam sebe je zmerjal in se skušal prepričati, češ, ni vredno, da se toliko trpinčim. Toda vsa njegova modrovanja so se morala umakniti njeni podobi, ki je nosil globoko v srcu.

Med njim in inspektorjem Parrom se je medtem razvil neko čudno prijateljstvo. So pa bili tudi trenutki, ko je skoraj sovražil tega malega, plečatega moža. Čeprav so čustva v Jackovem življenju prevladovala in vodila vsa njegova dejanja, mu je njegova razsodnost prigovarjala, da pač ne sme pričakovati sočustvovanja od tega strogega moža postave.

Poklicna posvetovalnica v lanskem letu

Mladini je potrebna prava poklicna orientacija — Bodočnost imajo pri nas takšni poklici, ki črpajo surovine iz domačih tal

Ljubljana, 27. maja.

Pred nekaj meseci smo v dveh člankih opozorili našo javnost na veliko socialno delo, ki ga v Ljubljanski pokrajini opravlja »Poklicna posvetovalnica in posredovalnica«. Na podlagi podatkov iz prejšnjih let, do konca leta 1940, smo pokazali, kako je ta važna ustanova, ki je komaj začela pred nekaj leti orati ledino, lepo uspela ter se odlično uveljavila v naši javnosti, zlasti v skrbstvu za mladino.

Na razpolago imamo zdaj podatke o delu te ustanove v letu 1941. Poročilo v letu 1941. pa kaže, da se je tudi »Poklicna posvetovalnica prav dobro znašla v novem položaju in da je še bolj utemeljila potrebo svojega obstoja.

Prvi trije meseci minulega poslovnega leta so kazali na razmah dela poklicne svetovalnice. Tedaj je bilo preiskanih 144 obiskovalcev. Razna obrtniška združenja, upraviteljstva in ravateljstva meščanskih in osnovnih šol so dala pobudo za predavanja o vprašanih pravilne poklicne izbire po mestih in deželi.

Tako so bila lani meseca februarja in marca prirejena predavanja staršem osnovnošolskih otrok v Ljubljani: na Grabnu, Prulci, Vrtači, v Zgornji Šiški in v Mostah ter v Novem mestu in na Ježici; dalje staršem meščanskošolskih otrok v Slovenski Bistrici in v Ljutomeru; predavanja na učiteljskem zborovanju v Ljubljani in v Kočevju ter predavanja obrtniškim mojstrom na Bledu in v Radovljici.

V tem času je obiskalo poklicno posvetovalnico pet eskurzij učiteljev in učiteljic, ki so se poučili o nalogah svetovalnice.

Ustanovitev Ljubljanske pokrajine je preusmerila delokrog svetovalnice. Gospodarski položaj in izgledi posameznih poklicev zlasti obrti, so se spremenili. Potrebno je bilo predvsem svetovati pravilno izbiro obrtniških poklicev tisti mladini, ki je za obrt dorasla. Mladina prvotno ni vedela, za katero obrt naj se odloči, na delovnem trgu je bilo sprva manj ponudbe vajeniških mest, mladina sama pa je raje ostajala v šolah ali kar doma, mesto, da bi vstopala v obrtniške, trgoveške ali industrijske poklice. Le fotografiranje in črkošlikarska obrt sta dvignili povpraševanje po vajencih.

Tako je pripadlo svetovalnici v večini primerov delo z mladino, ki je vstopala iz četrtega ali petega razreda osnovne šole v gimnazijo, v meščansko, v višjo ljudsko ali v eno izmed strokovnih šol in pa celo z mladostnovišjih gimnazijskih razredov. Spremenjene razmere so namreč močno vplivale tudi na izbiro tako imenovanih »učeniških poklicev, katerih gospodarska bodočnost je postala nedvomno drugačna, kakor prej. Zato se je v razmerju s prejšnjimi leti povečal obisk obiturnitov in vseučiliških slušateljev.

Pri delu v poklicni svetovalnici prihaja zato vse bolj do izraza vzgojni nasvet, čigar jedro je prav zdaj pravilna poklicna izbira.

Po dogodkih aprila so se v naslednjih mesecih lanskega leta vršile ekupinske preizkušnje na šoli za Bežigradom, kjer je bilo pregledanih 75 učencev četrtil razredov, dalje je poklicna posvetovalnica izbirala izredno nadarjene izmed kandidatov za podpirance posvetovalnega oddelka in

izvedla vrsto preizkušenj po raznih ljubljanskih šolah.

Najtežje delo pa je bilo vse leto v posamičnih preizkušnjah, ki jemljejo sicer mnogo časa, so pa zato temeljiteje in bolj zanesljive.

Pri zbiranju in določanju poklicev mladini je važna poleg nadarjenosti, usposobljenosti in socialnih pogojev tudi gospodarska bodočnost, kolikor vpliva na poklicni nasvet gospodarska stran, gre poklicna posvetovalnica s preprostejša zaključka, da bodo pri nas uspevali predvsem tisti poklici, ki črpajo potrebne surovine iz domačih tal. To so predvsem poklici, ki so v zvezi s kmečko proizvodnjo in razne obrti, oziroma industrije lesa. Pogojno ugodna bo prosperiteta kovinskih in gradbenih poklicev. Zaradi posebnega geopolitičnega položaja naše pokrajine pa bo lahko mnogo naših delovnih sil našlo zaposlitev v prometnih poklicih.

Poklicna svetovalnica je lani pri preizkuševalnih pripomočkih močno izpolnila tehnično serijo, ki obsega zdaj 10 različnih preizkušenj. Svetovalnica tesno sodeluje s šolami, z oddelkom za zdravstveno zaščito učencev Higijenskega zavoda, z Zavodom za socialno zavarovanje, s Pokrajinsko delavsko zvezo, s Trgovinsko industrijsko zbornico, z mestno občino in drugimi ustanovami. Posvetovalnica, ki jo vodi psihotehnik dr. Vlado Schmidt, znatno podpira Visoki komisariat, ki ji je lani prispeval v denarju 11.800 lir, dalje Trgovsko-industrijska zbornica, ki je dala 2500 lir in mestna občina Ljubljana, ki je dala 2.137 lir.

Lani je bilo v posvetovalnici preizkušenih skupno 355 obiskovalcev in sicer 253 fantov in 102 deklet. Med temi je bilo 278 ali 78% ljubljancev, 77 pa iz drugih krajev; 142 iz ljudskih šol, 43 iz meščanskih, 84 abiturientov, 40 gimnazijcev, 11 univerzitetnih slušateljev, 8 dijakov strokovnih šol, 24 vajencev in 3 od drugod.

Največ obiskovalcev, to je 49% je želelo nadaljevati študije, 29% iti v obrt, 16% v razne poklice in 6% za trgoveške vajence.

Poklicna svetovalnica je ugotovila, da so v 293 primerih bile želje staršev in otrok skladne, v 12 primerih niso soglašale, v 50 primerih pa so bile neodločene. Posvetovalnica je sama poiskala učno mesto 12 vajencem in 2 vajenkama. Največ povpraševanja med mladino je bilo po kovinskih obrti, manjkalo pa je sposobnih vajencev skoraj za vse druge poklice, zlasti za mizarje, čevljarje in brivce.

To bi bil kratek pregled o delu poklicne posvetovalnice v preteklem letu. Ta ustanova si tako v javnosti kakor pri delodajalcih, pri starših in pri mladini zaradi svojega vsestranskega koristnega dela po vsej pravici pridobiva vedno večji ugled.

(— r)

ELAR — Radio Ljubljana

Sredo, 27. maja 1942-XX. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Laska glasba. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski — 12.15 Duet harmonik Golob — Adamič — 12.40 Trio Ambrosiano — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.20 Orkester domače glasbe vodi dirigent Fragna — 13.50 Pisana glasba — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Adamičevega orkestra — 14.45 Poročila v italijanski — 17.15 Koncert tenorista A. Jarca, na harmoniko ga spremlja A. Stanko — 17.35 Iz zvočnih filmov. Orkester vodi dirigent Zeme — 19. »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Pisana glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Prenos iz občinskega gledališča v Bologni: Rossini: Grof Ory. Po končani operi: Poročila v italijanski.

Cetrtek, 23. maja 1942-XX. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Pesmi in napevi. V odmoru (8.00): Napoved časa — 8.15 Poročila v italijanski — 12.15 Koncert altistke Bogdane Sturm — Stritarjeve (pri klavirju Marijan Lipovšek) — 12.40 Priključene pesmi — vodi dirigent Zeme — 13. Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec, sodeluje violinist Leo Pfeifer — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Izmenjalni koncert z Nemčijo — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert pianističnega dua Bizjak — Hrašovec — 17.45 Koncert tenorista Manfreda Ponz De Leonija — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Komorna glasba — 20. Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Glasbena fantazija, vodi dirigent Petralia — 21.25 Koncert altistke Elze Karlovčeve in baritonista Borisa Popova (pri klavirju Marijan Lipovšek) — 22.05 Koncert violinista Karla Rupla in pianista L. M. Škerjanca 22.45 Poročila v italijanski.

S Hrvaškega

Iz Zagreba so se vrnili na vzhodno bojišče številni hrvaški aviatčarji. Na postaji jim je bilo prirejeno lepo slovo. Aviatčarji so dejali: Vrnili se bomo kot zmagovalci, ker sta z nami Poglavniki in pa hrvaška država.

Komorni zbor hrvaškega državnega konservatorija bo priredil 29. t. m. poseben koncert v Gradcu, kjer bo predvajal izključno skladbe hrvaških glasbenikov in skladateljev. Zbor šteje 24 pevki in pevcev.

1. junija bodo v Osijeku odprli zanimivo razstavo modelarjev. Razstavljenih bo okrog 250 modelov.

31. t. m. bodo v Orahovici blizu Osjeka odprli in dali svojemu namenu delavsko zdravilišče in okrevališče. Velik zavod bo vodil urad za zavarovanje delavcev.

V delavnici varaždinskega »Tivarja« bodo v kratkem zapeli novi radijski zvočniki. Tako se bodo lahko delavci zabavali po delu s tem, da bodo poslušali svoje tovarniške prenose in pa državno radijsko postajo.

Ob priliki 700-letnice odkar je bil postavljen Samobor, bodo v tem prijaznem mestecu velike svečanosti. Ob tej obletnici bodo prirejene razne razstave ki bodo prikazale zgodovinski umetniški in društveni razvoj Samobora.

V Mostarju bodo kljub temu, da je zima že prenehala, izdajali kosila in večerje za tiste, ki so pomoči potrebni. Mostarska javna kuhinja izdaja vsak dan hrane za 800 ljudi.

Ob priliki 50-letnice odkar je bila odprta vukovarska gimnazija, bo znana Batova tvornica za čevlje, izpopolnila gimnazijske kabinete, zbirke in knjižnice na svoje stroške.

Zagrebski župan je izdal odlok po katerem se dosedanj »Washingtonov trg« v Zagrebu preimenuje v »Trg Münchenskih žrtv«.

Maša zadušnica je bila darovana v Zagrebu za vrliga Hrvata bana Jelčića. Maši so prisostvovali številni meščani.

Od 1. maja je mogoče govoriti po telefonu s Švedsko in Slovaško iz ozemlja hrvaške države. Razgovori gredo po kablji preko Nemčije.

V Zagrebu je bilo te dni več konferenc na katerih so razpravljali, kako Zagrebu preskrbeti čim več mleka in mlečnih izdelkov. Prišli so do ugodnih zaključkov.

Hrvaški pianista Lorković, ki je pred nedavnim gostoval v Sofiji in priredila dva koncerta, je dosegla s svojim nastopom velik uspeh. Sofijski časopisi jo zelo hvalijo.

V romunsko prestolnico je dopotoval hrvaški trgovinski minister dr. Toth. Razgovarjal se bo o kompenzacijskih dajatvah za koruzo in druge življenjske potrebščine, ki jih bo Romunija dobavila Hrvatski.

Bolgarska prosvetna zveza je stopila v stik s hrvaškimi poslaništvom v Sofiji in začela akcijo za čim ožje sodelovanje med hrvaškimi in bolgarskimi učitelstvom.

Rdeči križ v Sarajevu bo letos priredil posebno poštinsko kolonijo v dolini reke Rame. Potrebni kredit je že zagotovljen.

Hišo, v kateri sta se rodila brata Radiča, zdaj temeljito popravljajo, ker je že začela razpadati.

Delavci, ki so zaposleni v varaždinski tovarni oblek »Tivar«, dajejo na mesec 1% od svoje plače v korist države. Tako dobi država od njih samo na mesec 100.000 kun.

To leto bo nemška srednja šola v Zagrebu dovršila prvo šolsko leto. Ta šola dela čisto po vzoru nemških srednjih šol.

V Ogulinu bodo začeli v kratkem graditi novo sodno palačo. Stavba bo stala 33 milijonov kun.

Od 31. t. m. pa do 7. junija bodo na ozemlju hrvaške države proslavili teden pod naslovom »Mati in dete«. Od 26. t. m. pa do konca meseca bodo biralci po hrvaških mestih stare otroške igrarke in pa oblečke za majhne otroke. Nabrano bodo podarili najbogatnejšim.

Zagrebsko »Ljubljansko ulico« so zdaj preimenovali v ulico satnika Stjepana Pavičiča.

Hrvaška delavska zbornica je poslala vsem zagrebškimi tovarnam posebno okrožnico s pozivom, da podjetja čim prej uredijo tovarniške knjižnice. Knjige bodo morale biti delavcem vsak čas na razpolago. Delavci bodo dobivali knjige brezplačno.

Maksimalni cenik za dimnikarska dela

Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani opozarja, da je 20. maja 1942 stopil v veljavo novi časni maksimalni cenik za dimnikarska dela, ki je neznatno povišan, če se prejšnji tarif preračuni v lire. Za štedilnik z eno pečico se računi lir 1.50, z dvema pečicama lir 2.—, za snaženje kotlička za vodo se plača lir 0.50. Za ruski ali valjasti dimnik v pritličju lir 1.—, za prelazni dimnik v pritličju lir 1.50, za vsako nadaljnje nadstropje pri vsakem štedilniku lir 0.25. V ceniku določene so najvišje dopustne cene in ker je več posestnikov in strank plačalo preko tega, imajo ti pravico poračunati. Plača se samo za izvršena dela. Vsa pojasnila se dobe v društveni pisarni.

Ljubljana

Koledar

Danes, sredo 27. maja: Kv. Magd. Cetrtek, 28. maja: Avguštin, škof.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrseva c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Štiri skladbe iz komorne literature za trio (violina, violončelo, klavir) nam bo zaigral v petek 29. t. m. zvečer ob četrtn na 7 v veliki filharmonični dvorani ljubljanski komorni trio. Člani tega komornega tria so priznani naši domači umetniki: Albert Dermelj, absolvent ljubljanskega državnega konservatorija in glasbene Akademije v Zagrebu, spada med najbolj nadarjene naše violiniste-koncertante. V zadnjem času zelo pogostokrat nastopa v radiu, bodisi s triom ali kot solist. Cenek Sedlbauer je brez dvoma najboljši čelist, kar jih je v zadnjem desetletju delovalo v našem glasbenem življenju. Rodom je Čeh, pa že več kot 10 let deluje med nami. Tudi on zelo pogostokrat nastopa po naših koncertih, je solo-čelist opernega orkestra in ljubljanske Filharmonije. Pianist Marijan Lipovšek, pa je tako znan in upoštevan v našem koncertnem življenju, da ni skoraj umetniške prireditve, na kateri ne bi sodeloval, bodisi kot solist, ali kot spremljevalec-umetnik. Na koncert opozarjamo, predprijavi vstopnic v knjižarni Glasbene Matice.

Vse pridelovalce žita, krompirja, fižola in lanu v območju mestne občine ljubljanske spet opozarjamo, da morajo prijaviti tudi najmanjšo količino takih kultur. Se posebno pa opozarjamo kmetovalce, da letos uslužbenci mestnega gospodarskega urada ne bodo dostavljali prijav na dom kot lanske leto. Zato naj vsi pridelovalci sami pridejo po tiskovine v sobo št. 35 mestnega gospodarskega urada v Beethovnovi ulici št. 7, seveda čimprej, ker morajo naznanila oddati najpozneje do 31. t. m.

Reвне družine vojnih ujetnikov in internirancev se že od sobote naznanjajo mestnemu socialnemu uradu v II. nadstropju stare cukrarne na Poljanskem nasipu št. 40 po začelnih črkah svojih priimkov. Današnja sredo pridejo na vrsto revne družine onih ujetnikov in internirancev, ki se njih priimki začnejo s črkami S, S in T, a v četrtek med 8 in 14 pridejo na vrsto priimki z začelnimi U do Z. Opozarjamo, da je četrtek 28. maja zadnji dan za prijavo. S seboj naj stranke prinesejo listine, ki so iz njih razvidni vsi podatki ujetnika ali interniranca ter tudi družinskih članov. Obenem pa morajo prinesiti tudi listine, ki dokazujejo ujetništvo ali internacijo, torej uradna obvestila, pisma in podobno. Tiste družine pa, ki je kak njih član šele po 1. maju t. l. šel v internacijo ali ujetništvo, ali bo pa šele šel, naj se pa v mestnem socialnem uradu javijo kateri koli uradni dan po 28. maju t. l. Vse prizadete družine pa morajo temu uradu vselej takoj naznaniti tudi vrnitev ujetnika ali interniranca.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 27. maja ob 17.30: »Poročno darilo«. Red Sreda.

Četrtek, 28. maja ob 17.30: »Sola za žene«. Red A. Petek, 29. maja: Zaprti. (Generalka.)

Sobota, 30. maja ob 17: »Romeo in Julija«. Prvič v letonjski sezoni. Red Premierski.

Opera:

Sreda, 27. maja ob 17: »La Boheme«. Izven. Gostovanje Josipa Gostiča. Cene od 32 lir navzdol.

Četrtek, 28. maja ob 16.30: »Carmen«. Red Cetrtek. Gostovanje Elze Karlovčeve.

Petek, 29. maja ob 17: »Boccaccio«. Red B.

Giovacchino Forzano: »Poročno darilo«. Ljubljanska tridesetna zgodba o mladim paru zaljubljenecih, ki se iščeta in najdeta. Dejanje se godi v italijanskem letoviščarskem mestecu. Igrali bodo: Lucio Simičević, Carla Jan, Ersilio Nablocka, Annibala Plut, učitelj Gale, oficila Brezigar, Castella Presetnik, župnika Bratina, hišno Rakarjeva, zdravnika Peček, letoviščarke J. Bolharjeva, vaščana Vertin, delavca Raztresen. Režiser: prof. Sest.

J. P. Moliere: »Sola za žene«. Osrednja oseba igre je patološki tip meščana iz baroka, ki živi v neprestanem strahu, da bo nekoč v zakonu ogrožen mož. Zato si vzgoji mlado dekle po strogih normah morale, toda še preden jo more poročiti, se pokaže, da zmaga čustvo nad razumskimi uganjanji in poskuša. Igro je režiral in insceniral inž. arh. B. Stupica.

Gostovanje tenorista Josipa Gostiča, člana zagrebške Opere. Nastopil v partiji Rudolfa v Puccinijevi operi »La Boheme«, katere besedilo je posneto po Murgerjevemu romanu. Rudolf spada med posebno dognane Gostičeve pevске partije. Peli bodo: Mimi Vidaličeva, Marcela Janko, Mušetto Polajnarjeva, Schaumarda Dolničar, Collina Betetto, Benoit Zupan, Alcindora Anžlovar, Pargnola Kristančič. Dirigent: D. Zebre, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti.

V. HEISER

Zdravnik gre s križem svet

Kljub vsem varnostnim uredbam se je kuga v Manili pojavila 1. 1905 in potem še 1. 1912, a tokrat nas je našla dobro pripravljena. Nekega jutra so nam sporočili, da so v raznih mestnih četrtih, precej oddaljenih druga od druge, nekateri prebivalci zboleli za kugo. Takoj so se odpravile letече skupine podganarjev, ki so bili napravljeni tako, da jim bolne ne bi moglo do živca; ovrtniki, napresnitke in golenske zaščitnice so imeli prepojene z naltalinom in petrolejem ter so bili videti kot kak gasilci. Vsak okraj, v katerem se je pojavil kak bolezenski primer, smo imeli za okuženega. Hiše smo drugo za drugo obrnili od vrha do tal: zaboje in sode, vse, kar je moglo podganam nuditi zavetja, smo odprli in pregledali, vso umazanost ter slamo po dvoriščih smo odpravili in zažgali. Kadar smo iztaknili žive podgane, smo jih takoj umorili. Nekateri so imeli s seboj foksterije, ki so jih zaradi njihove bliskovite naglice nalašč za to pripeljali iz Avstralije; drugi pa so imeli ukročene podlasice, ki so na gospodarjev klic ubogale kak psi, a so bile pri delu še bolj vnete: preden se je podgana kje prikazala, si že lahko slišal, kako so ji ostri zobje podlasice

zlomili hrbtnice. Podlasice ni nikdar stresala žrtve, kakor so delali terierji, in podgane ni marala žreti; bila je samo morilka.

Tudi Filipinci so se izvežbali v ročne podganarje: komaj je živalica zapustila svoje skrivališče, jo je domačin že zgrabil ter jo treščil v zid, preden ga je utegnila ugrizniti; potem pa jo je pokončal s palico.

Zaradi vseh teh strogih ukrepov smo kugo dvakrat pregnali iz Manile, ki ostane prvo večje mesto v našem času, kjer je bila kuga, ki so jo prinesli od drugod, temeljito premagana.

Na Filipinih — kakor povsod po Vzhodu — se kuga reško kdaj loti Evropejcev in Amerikancev, ki živijo v čistejših četrtih, a spominjam se znamenite izjeme. Nekega dne je William Crozier, ravnatelj lista »Manila Daily Bulletin«, hudo zbolel in 48 ur zatem izdihnil v bolnišnici sv. Lazarja. Ko so bili razkuževalci pri delu v njegovi pisarni, je neki preglednik izvlekel enega predalov pisalne mize. Nenadoma so na dan priskakale bolhe, čisto zadržane v predalu pa je ležala ko mumija s podgana. V zadnji steni predala je bila luknja, skozi katero je živalica smuknila vanj. Kakor navadno, je mrčes zapustil

mrtvo podgano, in Crozierja, ki je zaradi vročine verjetno delal z zavahanimi rokavi, je morala ena teh bolh ptiči, ko je brkljal po predalu. In res smo pozneje ugotovili na njegovi roki pik, v podgani in mrčesu pa bacile kuge.

Se pozneje, ko sem že zapustil Filipine, sem se zmeraj vneto zanimal za kugo in Rockefellerjeva ustanova je vselej rada ponudila moje delo vsaki državi, ki je zaprosila pomoči v boju proti tej bolezi.

Ko sem nekoč obiskal Ceylon, sem slučajno naletel na hudo kugo, ki je izbruhnila v Kandyju. Prebivalci so že bili nekako vajeni videti domačine umirati za to boleznijo. Ko pa se je kuga laka resno lotiti tudi članov čednih in lepih angleških krožkov, je povsod zavladala velika pobost. Mnogi so že umrli, drugi pa so bili v nevarnosti za življenje. Zato so se turisti, ki je bil od njih v veliki meri odvisev gospodarski razcvet mesta Kandyja, po teh hudih vesteh začeli ozirati za varnejšimi kraji, kjer bi se lahko zabavali.

Brž ko sem dospel v Colombo, so me poklicali na posvet. Odpravil sem se v Kandy in s strokovnjakom zdravstvenega oddelka za kugo pregledal kraje. Dolge ure sva stikala po hišah domačinov in po zamazanih, tesnih predmestjih. Opazil pa nisem nikdar, da bi zdravstvena oblast bila kaj važnega spregledala. Toda čisto najbolj jasne stvari ubežijo našim očem. Ob glavni ulici je stala velika angleška trgovska hiša in v ozadju si lahko

prišel v okužen okraj. Ko sva že ves dan vse pregledovala, sem tovariša vprašal:

»Ali ste že pregledali tudi to hišo?«
»Ne! Je mirno odgovoril. »Saj je evropska trgovina, ki je prav snažna. Če bi tamkaj opazili bolne podgane, bi nas gotovo obvestili.«

»Pa bi si hišo vseno rad ogledal,« sem odvrnil.

Predstavil me je ravnatelju in pregledal sem prvo in drugo nadstropje, ne da bi zagledal kaj sumljivega.

»Ali imate še kaj drugega na prodaj?« sem potem vprašal.

»V kleti imamo še prostor za seno,« je odgovoril ravnatelj.

Nisem potreboval drugih pojasnil. Ko smo prišli dol, sem pokazal na stisnjene kope sena in slame in rekel:

»Tole bo treba vse razvezati.«

In našli smo čisto gnezda mrtvih in erjavajočih podgan. Kaka okužena podgana se je morala tjakaj zateči in je prenesla bolezen na vse ostale glodalce okrog. Tako se je zgodilo, da je tudi angleški krožek bil sredi okuženega okraja.

Brž ko je bilo to bolezensko žarišče uničeno, je tudi kuga iz Kandyja izginila.

medsebojno zvezo. Še pred nekaj leti je palestinski guverner Sir Herbert Samuel poslal pome z željo, da mu prinesem kak nasvet, ker je tam doli izbruhnila kuga. Ko sem prišel k njemu, mi je razložil vso svojo skrb:

»Naš zdravstveni urad,« je dejal, »zahteva pol milijona dolarjev za borbo proti kugi: velika vsota za majhno državo! Preden bi sprejel ta načrt, bi rad slišal mnenje kake tretje osebe, čeprav — to se razume — smo pripravljeni žrtvovati tudi tolikšno vsoto, če bi bilo potrebno.«

»Zelal bi govoriti z načelnikom Vašega zdravstvenega urada,« sem odgovoril.

Načelnik ni kazal nikake nejevolje, češ, kaj se vrtim v njegove zadeve; nasprotno, sprejel me je prav prišerno. Rekel pa mi je, da se ne strinja z mojo trditvijo, ki se je že močno posplošila, da je kuga stalna v zvezi z boleznijo podgan; da takih živalic v dobi te kuge niso našli prav nikjer in iz tega da nujno sklepa, da so hroji zaključki zmotni.

»Kateri kraj je najbolj prizadet?«

»Jafa.«

»Ali bi lahko šla tja?«

»Gotovo,« je dejal in takoj sva se odpravila v Jafa. Vzel sem še s seboj svojega mladega pomočnika doktorja W. P. Jacobsa. Prišli smo v hišo, kjer je umrlo sedemdeset oseb, ne da bi kdo opazil kako mrtvo podgano.

»Kje je umrl prvi bolnik?« sem pozvedoval.

Andrejčkov
Jože:

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

643.

Zunaj je petje utihnilo in se ni več oglasilo, dasi je Aleš prepeval še celo uro. Spet se ga je polotila žalost. Ko je tako čemel v temnici, pa treščil skozi lino debela, v cunjio zavita kepa. Brž plane ponjo in jo odvij. V njej je bil debel kos koruznega kruha!

644

Ko je kos prelomil, je na sredi našel listek in na njem sporočilo:

»Prijatelj, počakaj nekaj dni, da se mi posreči šejku ukrasti konje, potem ti bom pomagal.«

645

Aleš je čakal ves teden, potem je dobil sporočilo, naj bo drevi pripravljen. Zvečer je prišel ponj nekdo, oblečen v žensko. Tudi Aleša je oblekel tako, potem sta srečno ušla, prišla mimo vseh straž na prosto ter v mesečini hitela čez tujo plan.

Trgovina med Italijo in Balkanom

Pomemben govor italijanskega ministra Riccardija

Minister za zamenjavo in valute, Raffaello Riccardi, je v italijanski reviji »Autarchia« te dni napisal članek, v katerem podaja glavne smernice, ki naj bi se jih držala trgovina med Italijo in balkanskimi deželami. Ta medsebojna izmenjava gospodarskih dobrin — pripominja člankar v »La Stampa« — ima že staro tradicijo in je v velikim industrijskim razvojem v Italiji dobila še poseben pomen. Po odstranitvi slehernega trgovskega angleškega in boljševskega vpliva na področju, ki meji na Adrijo, Egejsko in Crno morje, bo italijanska trgovina z Madžarsko, Bolgarijo, Romunijo, Hrvaško, Srbijo in Grčijo igrala v bližnji bodočnosti in predvsem po sklenitvi zmagoslavnega miru veliko vlogo pri obnovitvenem delu evropske celine.

To je uvod, ki ga je »La Stampa« napisala k članku ministra Riccardija, katerega zaradi svoje zanimivosti podajamo v celoti, kakor je izšel v reviji »Autarchia«. Minister za zamenjavo in valute piše takole:

Pomen medsebojne izmenjave gospodarskih dobrin med Italijo in balkanskimi deželami obstoji v medsebojnem izpopolnjevanju italijanskega in balkanskega gospodarstva. Na Balkanu so po velikih, večini poljedelske države, italijansko gospodarstvo pa ima industrijski značaj in mu tvorijo podlago manufakturni izdelki, zlasti tekstilni.

Čez tega se vidi, kakšne vrste blago naj bi se med Italijo in balkanskimi državami izmenjavalo. V Italijo naj bi se uvažali kmetijski proizvodi, kot na primer živila, žito, sočivje, oljnice, tobak in olivno olje, kakor tudi nekatere surovine, med katerimi so zlasti važna mineralna olja in les, Italija pa naj bi izvažala raznovrstne izdelke od mehaničnih do kemičnih, ter proizvode od tekstilnih vlaken predvsem do izdelanih oblačilnih predmetov.

S prenehanjem konkurence demoplutokratskih držav na Madžarskem, v Bolgariji, Romuniji, Hrvaški, Srbiji in Grčiji so nastale temeljite spremembe, ki so jih prinesle zmagne osnove orožja v letih 1940 in 1941 na tem širnem evropskem področju s tem, da so se premaknile meje in da so razni narodi dobili nazaj v poljedelskem, rudarskem in industrijskem oziru zelo pomembne dežele, pri čemer so se spet obnovile pokrajinske in narodne pridobitve v okviru velikih zgodovinskih izročil in starega plemenskega ustroja. Te spremembe so dale odločen zagon naši politiki prodiranja med Balkance.

Kljub temu, da je nekaterih proizvodov zdaj zaradi vojne manj kot prej, kljub notranjim potrebam, zaradi katerih so bile uvedene — kar je pač razumljivo — omejitve številnih vrst blaga pri izmenjavi in kljub težavam, ki nastopajo glede prometnih poti (železniških, pomorskih in rečnih), ki so nevarno preobremenjene, je vendar treba priznati, da se je izmenjava blaga med Italijo in državami v jugovzhodni Evropi v zadnjih letih povečala in poživila, to pa spričo dejstva, da so bila

proučena gospodarska vprašanja posameznih držav in spričo razumevanja resničnih sedanjih potreb. Z Romunijo — o tem pričajo sporazumi, ki so bili podpisani lani meseca decembra v Rimu — in z Bolgarijo so se gospodarski stiki poživili in razmahnili. Italija še dalje pošilja svoje tekstilne izdelke, umetna vlakna in povrtino v ti dve državi, v zameno za to pa dobiva koruzo, tobak in druge poljske pridelke.

Posebno važna je trgovina z Madžarsko, ki je med vsemi državami, s katerimi Italija trguje, na drugem mestu, takoj za Nemčijo. Trgovina z Madžarsko je brez dvoma zelo pomembna in teži k še večjemu postopnemu razmahu spričo obojestranskih potreb.

Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Hrvaško, ki ga ne podpira samo dejstvo, da se gospo-

darstvu obeh držav v nekih ozirih res izpopolnjujeta, se kljub trenutnim težavam stalno boljša.

In te dni je naredil v Rimu obisk hrvaški minister za trgovino in industrijo, dr. Dragutin Toth, s katerim smo skupaj razmotrili razna vprašanja in koristi. Razgovori so se končali tako, da je treba pričakovati takšne italijansko-hrvaške trgovine, ki obeta še več.

Pri trgovinski izmenjavi blaga med Italijo in Grčijo je treba upoštevati zlasti, da gospodarski položaj te dežele preživlja danes težko krizo, ni pa dvoma, da se bo trgovina z Grčijo v bodoče postopno spet poživila.

V ostrem, najtršnem boju, ki smo ga bili na ozemlju med Adrijo, Egejskim in Crnim morjem, da bi odstranili s tega evropskega področja vsak britanski in moskovski trgovski vpliv, državi Osi nista pokazali samo sile in vojaške strategije, pač pa sta bili tudi pravi gospodarski boj. Tudi na tem področju je zmaga Italije in Nemčije na poti k najpopolnejšemu uspehu.

Prometne poti med Nemčijo in Romunijo

Severno in Baltiško morje bosta zvezana s črnim morjem

Agencija »La Correspondenza« poroča iz Rima: Med važnimi vprašanji, ki se tičejo prometnih zvez med Romunijo in Nemčijo, je seveda vprašanje Donave na prvem mestu. Izpopolnitev te povsem evropske vodne poti je ena najnujnejših nalog. Ze so v teku dela, da se zveže Donava z Renom in Odrom. Ko bosta ta dva prekopa dograjena, bosta Severno in Baltiško morje zvezana po vodni poti s Crnim morjem. Koristi takšne vodne prometne zveze so na dlani.

Prometne zveze med Nemčijo in Romunijo so se po skupnih vojaških uspehih, ki jih je doseglo nad Sovjeti bratstvo v orožju, so se znatno zboljšale s ponovno vzpostavitvijo železniškega prometa na progi Lwow—Černovice. Ta proga, ki so jo na nemški strani skoraj v celoti spremenili v dvo-

tirno, naj bi postala dvotirna tudi na romunskem osekcu. Ko se to zgodi, bo še dosti pomembnejša prometna žila med Nemčijo in Romunijo, kot pa je bila dozdaj.

Velike važnosti za trgovski promet med omenjenima dvema državama bo potem tudi še nadaljnja izpopolnitev dosedanjega cestnega omrežja med Nemčijo in Romunijo. Nemške avtomobilske ceste so zgled najboljše rešitve vprašanja prometnih cestnih zvez. Kakor je znano, številne nemške tvrdke že zdaj izvajajo na račun romunske vlade velika cestna dela v Romuniji. Obstojijo torej upanje — piše omenjena rimska agencija — da ne bo več dolgo, ko bodo tudi cestne zveze med Nemčijo in Romunijo številnejše in boljše kot so bile dozdaj.

Najstarejša delniška družba na svetu

Najstarejšo delniško družbo na svetu imajo, kakor pravi neko poročilo iz Rima, na Švedskem. To je rudarska družba bakrenih rudnikov pri Falunu. Ustanovljena je bila v začetku XIII. stoletja. Danes nosi ime »Stora Kopparbergs Bergslag A. B.« in je ena najmočnejših industrijskih koncernov na Švedskem. V starih švedskih arhivih se je ohranila neka kupna pogodba od 16. junija 1288, ki je pač jasn dokaz, da je omenjena delniška družba obstajala vsaj že v XIII. stoletju. Zaradi proizvodnje falunskih bakrenih rudnikov, ki je znašala letno do 2.000 ton, ter proizvodnje erberne rude v rudniku pri Sali, je Švedska vse do

XVII. stoletja lahko ohranila položaj velike vojaške sile. Danes pa je falunski rudnik skoraj že čisto izčrpan, in računajo, da je v njem samo še za kakšnega pol milijona ton bakrene rude, vredne morda nekaj milijard švedskih kron.

Vedno več sladkorja v Evropi, zlasti v Nemčiji

V zadnjem tridesetletju se je evropski pridelek sladkorja zelo dvignil, kakor pravi neko poročilo iz Berlina. Samo v Nemčiji so v letu 1939-40 naredili za 3,1 milijona ton sladkorja. Med svetovno vojno pa je pridelek sladkorja zato tako nazadoval, ker ni bilo na razpolago zadosti prostora, kjer bi gojili sladkorno peso.

Mravlje, ki kot čebelnice nabirajo človeku med

V Srednji Ameriki baje žive takšne mravlje, ki po zgledu pridnih čbelic nabirajo med, da v zimskem času ne bi pomrle. Človek pa jim nako-pičene zaloge medu prav tako vsako jesen pobere, vsaj po nekaterih mravljiščih, kot ga pobere jeseni čebelar. Poznajo pa takšne »mravlje-čebele« baje samo Indijanci. Pravijo, da je med Indijanci v Srednji Ameriki prav precej »mravljarjev«, ki so posvetili veliko pozornost in skrb pridobivanju medu od mravelj. Pri njih je razvito prav tako umno »mravljarstvo«, kot pri nas čebelarstvo. Razlika med mravljami, ki nabirajo med, ter med našimi čebelami pa je vsaj v tem, če ne še v čem drugem, da tiše srednjeameriške mravlje naberejo navadno mnogo manj medu, kot pa pri nas čebele. Računajo, da ga povprečno vsake tisoč mravelj nabere na leto približno komaj pol kilograma.

Premog iz žaganja!

V finski prestolnici Helsinkiju imajo poleg drugih ustanov tudi poseben »Urad za kurivo«, ki ima zlasti v zadnjih letih precej posla, saj je vprašanje preskrbe s kurivom tudi zelo važno in mu je treba zato posvetiti vso pozornost. Strokovnjaki iz omenjenega urada so se zadnje čase precej ukvarjali z mislijo, kako bi se dalo koristno uporabiti žaganje, ki ga je na Finskem zelo mnogo, kajti ta dežela je znana med drugim tudi po izredno velikem številu žag. Res se jim je tudi posrečilo uresničiti to svojo zamisel. Tako so zdaj že začeli po posebnem, dozdaj še neznanim postopku izdelovati iz žaganja kepe »premoga«, ki bodo baje prav dober nadomestek pravega naravnega premoga. Iz šestih kubičnih metrov žaganja baje lahko naredijo celih 800 kilogramov umetnega »premoga«. (o)

Zlagana propaganda o pomanjkanju v Turčiji

Carigrad, 26. maja. s. Iz nekih krogov so se razširile v Turčiji vznemirljive novice, ki imajo namen izzvati v Turčiji živčno vojno. Te novice je ankarški radio začel odločno pobijati. Gre za govorice, da Turčiji zmanjkuje živil, da se cene obupno dvigajo in da sploh nastopa kriza v prehrani. Vse turški tisk se bavi s temi vprašanji in ugotavlja, da vse te novice niso mogle med turškim ljudstvom vzbuditi posebnega razburjenja. Listi pravijo, da je vlada zmerom povedala vso resnico in ni nikoli prikrivala, da je treba v sedanjih časih sprejeti marsikatero žrtev. Pomanjkanje nekaterih živil pa še ne pomenja nerednost v prehrani, pač pa je imela vlada toliko poguma in odkritosti, da dejanskega stanje pred prebivalstvom ne skriva. Listi tudi poudarjajo, da vojna tudi nevtralnimi in mirnimi državam ne prizanaša.

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentske poti

Milan si že popravlja kravato, brž povleče trikrat, štirikrat po svoji lasulji. Po stopnicah je že slišati boječe korake, ko Milan še bliskovito išče neke fraze po slovarčku. Vrata se počasi odpro, oba sisneva obraze v čim lepši smehljaj, ki pa se kmalu izgubi, ko se med vrati pojavi sedemdesetletna dama s šopom ključev v rokah. Po nekaj vprašanjih šele spoznava, da je gluha ko noč. Milan sicer trdi, da najbrž ne razume najine književne italijanščine.

Spet na ulici.

»Kam?« vprašam.

»Tlesk!« udari Milan z jezikom ob zobe in to pomeni v najinem »esperantu« čisto navaden rižoto.

Kmalu sediva pred restavracijo in naročiva dve porciji. Zame brez sira, prosim! Na desni stoji ena izmed starinskih veronskih hiš. Stene so čisto zarasle z zelenjem in skrivnostno zakrivajo okna.

»Zamaši si ušesa!« pravim Milanu. »Ne slišiš nič!«

»Nič!«

»Zamiž!« Milan uboga. Tudi sam si zatisnem ušesa, da ne slišiva ne govorenja ne hrupa.

»Slišiš, kako udarjajo konjska kopita ob tla? Vedno bližje je jezdec. Zdaj je v sosedni ulici... ustavlja se... na ovinku je... slišiš?«

»Slišim...«

»Zdaj se je konjenik ustavil in privezal konja na vrv. Počasi se plazi pod balkon. Zdaj je vrzel kamenček na okno... si slišal?«

»Slišal!«

»Čisto tiho, da ne zbudi mamice, ki spi v sosedni sobici, se je deklica dvignila in stopila k oknu. Vidiš?«

»Vidim.«

»Vitez že sega po vejah ob zidu in se previdno plazi kvišku... proli oknu... Kako šepeta ljubljenci na uho...«

»Risotto, signorile!« se nekdo zadere v uho.

Konec iluzije in idile. Zdaj prihaja na vrsto kruta realnost in vilice zaropčejo...

Verona.

Brrrr! Ta sladoledar! Gotovo sem že pet sladoledov polizal pred slaščičarno, pa me vedno bolj žejja. Vse sem že poskusil, kar jih ima na »repertoarju«. Danes sva precej hodila po mestu, si ogledala ves Castel-Vecchio in ni prav nič čudno, če sem res postal žejen. Sedaj grem po šesti sladoled.

»Spat?« vprašam Milana, ko se vrnem.

»Ne, Grevja v kino!«

Kmalu se znajdeva v neki temni ulici.

»Ampak jaz ne bom našel iz teh labirintov, ko je taka vražja tema.«

»Brez skrbi!« odgovori Milan pokroviteljsko.

Oči me skelijo. Nisem navajen, da ljudje v kinu kadijo. Stopiva na ulico. Tema kot v rogu. Tako temeljita zatemnitev, da bi se še domačin ubil. Primeva se za roke, da se ne zgubiva. Nekaj časa greva za večino ljudi. Kmalu se porazgube in midva se ustaviva.

»No, kam?« ga dregnem.

»Čudno! Prav kar sem te jaz mislil to vprašati. Pa naj še kdo trdi, da se misli ne prenašajo...«

»Ne lomi ga sedaj! Se kaj spoznaš?«

»A jaz?« se oglasi začudeno čez nekaj časa. »Nič! Da bi vsaj ena lučka gorela...«

Hm! Skromna želja.

»Grevja« naprej in nekoga srečava. Vprašava ga in pokaže nama v neko smer. Toda kmalu se ustaviva in čakava. Zopet zaslišiva korake in potem naju nekdo objame.

»Je ta pot, prosim, pravilna...«

»O, seveda, kar naprej, sepmre drlito, vedno naprej. Kar ob tem zidu in potem na desno.«

Potem greva naprej. Slab pločnik, vse polno lukenj, ali pa imam tako srečo, da v vsako stopim. Zdi se mi, da je postalo še temnejše. Prav nič ne vidim. Bolj čutim, kakor vidim zid poleg sebe.

»Korajža velja!« pravi Milan. Hodiva pet minut, deset minut — še ni konca.

»To so ti stavbice, kaj?« pravi Milan ponosno in se skoraj zruši od utrujenosti. »Hodiš četrt ure pa je še ni konca. Najboljše je, da koga počakava. Zdi se mi, da nisva na pravi poti...«

Čakava pet minut. Nikogar ni. Pozno je že. Deset minut — nič! Ze misliva nadaljevati kar na slepo srečo, ko zaslišiva vedno glasnejše korake. Naj oprosti, da ga motiva, toda, če je tako prijazen, da bi nama povedal, kje je ta in ta hiša... Kar tu naprej, vedno ob zidu in potem na levo! In pokaže nama smer, iz katere sva prišla. Dobro, da je bila tema, kajti narediti sva morala sila duhovite obraze. Zahvalila sva se mu in odšla nazaj.

»Podvizajva se!« pravi Milan in v hitrem tempu se plaziva ob »dolgi zgradbi« z neštetimi vhodi nazaj. Hodiva z divjo naglico deset minut, najine lučke, ki nama jo je dal informator za znak, najinega pribežališča ni od nikoder.

Milan sede na tla in pravi, da ne gre dalje, pa če ga ubijem na mestu.

»Tu vendar ne moreva ostati čez noč!«

»Zaradi mene!« pravi Milan in se nasloni na zid. Oddahne se, kakor da še ni nikoli v življenju tako udobno ležal. Kmalu se oglašijo osamljeni koraki. Milan brž vstane. Ko gospoda ustaviva, se prične smejati, češ da sva ga že pred tri četrt ure nagovorila. Pokaže nama nekam na desno v zrak, kjer je visoko gori svetila slabotna modrikasta lučka, ki bi jo res le z nekoliko fantazije mogla opaziti.

Cez pol ure sva ležala oba napol mrtva na postelji.